

*Prædiken af Morten Munch
1. s. e. Trinitatis / 14. juni 2020
Tekst: Luk 12,13-21*

TROEN I EN FYSISK-MATERIEL VERDEN

Livsværdier og prissætninger

Det er blevet sagt, at vor tids menneske i den vestlige verden har alt, men det er også alt, det har.

Det er tydeligvis en overdrivelse, men taget som et generelt udsagn er det jo sandt, at vi har mere at gøre med rent materielt end nogen generation før os – ligesom det vel også er sandt, at vi har mindre på en række andre områder: Mindre fællesskab (og dermed mere ensomhed), mindre tid til hinanden, mindre nærhed til naturen, måske også mindre sjælefred og mindre ånd.

Forfatteren og filosofen C.S. Lewis har sagt, at vi lever i en verden, hvor prisskiltene er byttet om, så det, der har en lille værdi, når det kommer til stykket, er højt prissat (det er alle de ydre materialistiske ting), mens det, der virkelig har en stor værdi, ikke er værdsat og eftertragtet (såsom integritet, retfærdighed, trofasthed, gavmildhed og venskab).

Vi kan med andre ord blive snydt af værdisætningen i samfundet. Vi kan efterjage de forkerte mål og måske først opdage det, når det er for sent, ligesom den rige mand i Jesu fortælling.

Jesu ord er et wake up call, der skal få os til at overveje livsfokus - om ikke vi skal have byttet rundt på nogle af prissedlerne.

Hvad er vigtigt for os, hvad investerer vi tid, penge og kræfter i?

Det er spørgsmål, der dukker op, når livet ufrivilligt sættes på pause gennem personlige tab eller fælles samfundskriser som her under coronakrisen.

Spørgsmål om livets mening og hensigt, rette værdier og prioriteringer kan også udspringe af positive begivenheder som at blive forældre eller gå på caminoen.

Forbrugerismens gyldne fængsel

Kritikken af et materialistisk livssyn lyder fra et sammensat kor af forskellige ideologiske og religiøse stemmer.

Man har altid gjort erfaringer af, at de ydre ting kan bemægtige sig sjælen. Det materielle er nødvendigt for at overleve, og det er rart at have ekstra, men det kan også både fordreje og reducere livet.

De fleste blodige rivaliseringer mellem folkegrupper kan føres tilbage til spørgsmål om adgang til materielle ressourcer, handelsveje etc.

Hvad driver højhastighedssamfundet om ikke den stadige bestræbelse på højere levestandard, flere rejser, mere fancy teknologi, at profilere sig ved at have de rette mærkevarer osv.

Det ligner frihed, men begæret efter mere og frygten for at falde igennem er i virkeligheden en frihedsrøver, og det lokkende forbrug er et gyldent fængsel.

I et forsøg på at undslippe materialismens greb om livet, begæret efter mere og frygten for at mangle, har der altid været radikale asketer – mennesker der inden for ordenslivet frasagde sig personlig ejendom eller på anden måde valgte en enkel livsstil.

Vi har brug for mennesker som fx Frans af Assisi til at pege på værdien af enkelhed, nøjsomhed, nærhed til naturen, solidaritet med de fattige og en afsløring af tomheden i et liv, hvor ens egen prestige og nydelse kommer i centrum.

Det materielles dobbeltydighed: Skaberværk eller blændværk

Men helt så enkelt er det ikke, for sammen med advarslen mod rigdommens blændværk, er der i den kristne tro også en radikalt positiv tilgang til det materielt-fysiske som en del af Guds gode skaberværk.

Dobeltydigheden i synet på det materielle er spændt ud mellem de to ord: Skaberværk og blændværk.

I dagens gammeltestamentlige læsning fra Prædikerens Bog mødte vi begge sider indenfor samme tekstafsnit. Advarslen om at man ikke kan blive mæt af rigdom, fordi man altid vil have mere og så lidt mere igen, følges op af en lovprisning af selvsamme rigdom som Guds gave til mennesket; prædikerens glæde ved mad og drikke er åbenbar.

I patriarkfortællingerne om Abraham, Isak og Jakob får man det indtryk, at Guds velsignelse kan gøres op i antal kameler, får og geder.

Derfor kan man med en vis ret sige, at en overdreven askese rummer en foragt for Guds gode skaberværk.

For at understrege sammenhængen mellem skabelsestro og livsnydelse kan man indenfor jødedommen sige om dommedag, at mennesket vil blive stillet til regnskab for hver nydelse, man afstod fra.

Det er ikke penge, der er roden til alt ondt – i teksten fra 1 Tim Brev. Penge kan bruges til meget godt. Det er *kærligheden* til penge, der bliver en anledning for det onde qua den magt, pengene kan få over os.

Det handler om hvem, der tjener hvem. Pengene skal tjene os; vi skal ikke tjene dem. For man kan ikke tjene både Gud og mammon, siger Jesus.

Når vi ophøjer det skabte til gud, bliver skaberværk til blændværk.

Vi skal ikke deponere vores sikkerhed i materiel rigdom, men holde det i et løst greb som noget, vi kan dele ud af. Det gør rigdommen til noget smukt og ikke til blændværk.

Gavmildhed og rigdom hos Gud

"I nat kræves dit liv af dig." Det var beskeden til den rige bonde, der levede, som om han ikke skulle stå til regnskab for noget som helst.

Han tænkte ikke på andre regnskabsbøger end dem, han selv førte. Og de så gode ud.

Han forstod ikke, at livet var til låns – at det var en *gave*, som han havde på foreløbighedsens vilkår – med den *opgave* at velsigne andre med det, han havde fået betroet at forvalte af muligheder.

Den rige mand døde med favnen fuld af uudnyttet rigdom, men vi kan også sige, at rigdommen døde mellem hænderne på ham, fordi han havde travlt med at skabe vækst i egne lader, fremfor at skabe vækst hos andre.

Det er sagt, at der er huller i lommerne på de afdødes tøj. Vi kan ikke tage noget med os. Tomhændet kom vi ind i verden, og tomhændet går vi herfra.

Og dog er det ikke helt sandt. For vi synger i en julesalme (DDS 108 Lovet være du JK): "Fattig du gjorde dig med flid, rige blev vi til evig tid".

Der er en rigdom, som vi kan tage med os. Det er rigdommen i Guds overstrømmende nåde. Det er det, der er vores egentlige formue som kristne. Det er tilgivelsen og gudsnærværet og håbet om en fremtid, men det er også det, vi har givet videre til andre som en frugt af nåden.

Der var en mand, der blev spurgt, hvad han havde af formue. Han opgav en pengesum af en vis størrelse, hvortil den nysgerrige spørger sagde: Dit hus er da mere værd end det. Ja, sagde manden, men huset kan jeg miste i morgen. Min egentlige formue er det, jeg har givet væk til andre. Det var det beløb, han havde nævnt.

Jesus slutter sin fortælling om den rige mand med udtrykket 'at være rig hos Gud'. Jesus vil lære os at tænke nyt om rigdom og fattigdom. Han vil lære os at give livet væk, sådan som han selv gjorde det.

For livet er ikke det, vi ejer. Livet er det, vi giver væk. Det sande liv er det, vi deler ud – og vi kan dele ud, fordi vi er modtagere af Guds nåde.

Rige blev vi til evig tid!

Amen